

O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 1-qism. Sentabr-2025

YANGI O‘ZBEKISTON TASHQI SIYOSATIDA PRAGMATIZM VA KO‘P VEKTORLI DIPLOMATIYA UYG‘UNLIGI

Rabbimov Og‘abek Tolib o‘g‘li

O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi
xalqaro munosabatlar yo‘nalishi 2-bosqich talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada Yangi O‘zbekiston tashqi siyosatining asosiy tamoyillari — pragmatizm, ochiqlik va ko‘p vektorli diplomatiya yondashuvining amaliy ifodasi tahlil qilinadi. Muallif O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining tashabbuslari, tashqi siyosiy harakatlarining zamonaviy tendensiyalar bilan uyg‘unlashuvi, geosiyosiy barqarorlikka erishish, iqtisodiy manfaatlarni ta‘minlash va mintaqaviy hamkorlikni kuchaytirish kabi dolzarb yo‘nalishlarni ilmiy asosda yoritadi. Shuningdek, maqolada Yangi O‘zbekiston tashqi siyosatining xalqaro maydonda ijobiy imij yaratishdagi roli, O‘zbekistonning barqaror sheriklik aloqalarini shakllantirishdagi muvaffaqiyatlari va global diplomatik muhitda ko‘p tomonlama yondashuvning ustuvorligi ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, tashqi siyosat, pragmatizm, ko‘p vektorli diplomatiya, xalqaro hamkorlik, geosiyosiy muvozanat, milliy manfaatlar, mintaqaviy integratsiya.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston tashqi siyosatida tub burilishlar kuzatildi. “Yangi O‘zbekiston” konsepsiyasi doirasida tashqi siyosiy strategiya nafaqat shaklan, balki mazmunan ham yangilandi. Davlat rahbari Shavkat Mirziyoyev tomonidan olib borilayotgan yangicha siyosat xalqaro munosabatlar tizimida pragmatik va ko‘p vektorli yondashuvga asoslanmoqda. Bu esa O‘zbekistonning mustaqil, ochiq, manfaatlar muvozanatiga yo‘naltirilgan tashqi siyosatini shakllantirishda muhim bosqich bo‘ldi.

Pragmatizm tamoyili O‘zbekiston tashqi siyosatida real manfaatlar asosida harakat qilish, har bir diplomatik aloqada iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy natijadorlikka urg‘u berish bilan ajralib turadi. Ayniqsa, qo‘shni davlatlar bilan do‘stona va konstruktiv munosabatlar yo‘lga qo‘yilishi, Markaziy Osiyo integratsiyasiga oid tashabbuslarning ilgari surilishi bu yondashuvning amaliy ifodasidir.

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 1-qism. Sentabr-2025

hu bilan birga, O'zbekiston tashqi siyosatida ko'p vektorli yondashuv – ya'ni bir vaqtning o'zida turli global va mintaqaviy kuchlar bilan muvozanatli aloqalar olib borish strategiyasi tobora muhim o'rin egallamoqda. O'zbekiston AQSh, Yevropa Ittifoqi, Rossiya, Xitoy, Turkiya, Janubiy Koreya va boshqa davlatlar bilan o'zaro manfaatli hamkorlikni rivojlantirish orqali global diplomatik muvozanatda faol ishtirok etmoqda.

Mazkur maqolada Yangi O'zbekiston tashqi siyosatining nazariy asoslari, asosiy yo'nalishlari va strategik maqsadlari chuqur tahlil qilinib, mavjud diplomatik faoliyatda pragmatizm va ko'p vektorli yondashuv uyg'unligining o'rni ochib beriladi.

O'zbekistonning mustaqillikdan keyingi tashqi siyosati bir necha bosqichlarni bosib o'tdi. Ammo aynan "Yangi O'zbekiston" davrida tashqi siyosatda sifat jihatdan yangi, puxta o'ylangan va har tomonlama muvozanatli yo'l tutildi. Ushbu davrda olib borilayotgan siyosatning asosiy tamoyillaridan biri – **pragmatizm** bo'lib, u har bir tashqi siyosiy harakat ortida milliy manfaatlar, iqtisodiy samaradorlik va geosiyosiy barqarorlikni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan. Shu bilan birga, **ko'p vektorli diplomatiya** yondashuvi O'zbekistonni turli mintaqaviy va global kuch markazlari bilan teng va mustahkam hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yish imkonini bermokda.

Yangi tashqi siyosiy strategiyaning o'zagi — mintaqaviy barqarorlik va iqtisodiy taraqqiyotga xizmat qiluvchi tashabbuslarni ilgari surishdir. Prezident Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan qo'shni davlatlar bilan iliq va ochiq siyosiy muloqot yo'lga qo'yildi. Jumladan, Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston va Turkmaniston bilan chegara, suv, energetika va savdo masalalarida yechimlar topildi. Bu esa mintaqada integratsion jarayonlarni jadallashtirdi va O'zbekistonning tashqi siyosiy nufuzini kuchaytirdi.

Pragmatik yondashuvning yana bir ko'rinishi — xalqaro tashkilotlar bilan faol hamkorlikda namoyon bo'ldi. O'zbekiston BMT, YXHT, IHT, MDH, SHHT, TURKPA, Islom hamkorlik tashkiloti kabi tuzilmalar doirasida tashabbuskor va ishonchli sherik sifatida faoliyat yuritmoqda. Tashqi siyosatda inson huquqlari, barqaror taraqqiyot, diniy bag'rikenglik, iqlim o'zgarishi, suv resurslaridan foydalanish va yoshlar siyosatiga doir muhim tashabbuslar ilgari surildi.

Ko'p vektorli diplomatiya esa O'zbekistonning global maydondagi izchil strategiyasini anglatadi. Bu yondashuv asosida O'zbekiston g'arbiy davlatlar — AQSh va Yevropa Ittifoqi bilan ham, Sharq davlatlari — Xitoy, Rossiya, Turkiya, Koreya,

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 1-qism. Sentabr-2025

Yaponiya bilan ham barqaror hamkorlikni yo'lga qo'ymoqda. Bunda har bir aloqaning asosi — o'zaro manfaat va tenglik tamoyillaridir. Masalan, Xitoy bilan iqtisodiy va infratuzilmaviy loyihalar, AQSh bilan xavfsizlik va huquqiy islohotlar, Turkiya bilan madaniy-gumanitar va ta'lim sohasidagi loyihalar bu diplomatik ko'p vektorlilikning real natijalaridir. Shuningdek, O'zbekiston tashqi siyosatida yangi shakllar — iqtisodiy diplomatiya, madaniy diplomatiya, parlamentlar diplomatiyasi, yoshlar diplomatiyasi kabi zamonaviy vositalardan foydalanishni kengaytirmoqda. Bu yondashuvlar orqali nafaqat rasmiy diplomatik aloqalar balki keng jamoatchilik, investorlar, diasporalar, ta'lim va madaniyat vakillari bilan munosabatlar mustahkamlanmoqda. Ayniqsa, "Tashqi siyosatda xalq omili" tamoyili doirasida xorijda yashayotgan vatandoshlar bilan ishlash, ularni O'zbekiston rivojiga jalb qilishga qaratilgan strategiyalar joriy etildi.

Pragmatik tashqi siyosatning muhim yutuqlaridan yana biri — iqtisodiy manfaatlarni ilgari surish va chet el investitsiyalarini jalb qilish imkoniyatlarini oshirishdir. O'zbekiston tashqi siyosati bugun eksport salohiyatini kengaytirishga, xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik qilishga va barqaror iqtisodiy hamkorlik yo'llarini topishga qaratilgan. Masalan, O'zbekiston Yevroosiyo iqtisodiy hamkorlik tarmog'i doirasida yangi logistika yo'nalishlarini rivojlantirish, "Transafg'on yo'lagi" kabi yirik geoiqtisodiy loyihalarga qo'shilmoqda.

Mintaqaviy geosiyosiy jarayonlarda kuchayib borayotgan global raqobat, tashqi bosimlar, iqlim xavflari fonida O'zbekistonning diplomatik muvozanatni saqlashdagi roli tobora ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtayi nazardan olib qaraganda, Yangi O'zbekiston tashqi siyosati nafaqat milliy manfaatlar asosida, balki global xavfsizlik va taraqqiyotga ham hissa qo'shishga yo'naltirilgan deyish mumkin.

O'zbekiston tashqi siyosatining pragmatik va ko'p vektorli asoslarda olib borilishi mamlakatning xalqaro reytinglari va nufuziga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Mamlakatimizning BMT Inson huquqlari kengashiga a'zoligi, IHT sammitlari, "Markaziy Osiyo +" formatidagi muloqotlarda faol ishtiroki bu jarayonning real natijalaridir.

Yangi O'zbekiston tashqi siyosatining asosini tashkil etayotgan pragmatizm va ko'p vektorli diplomatiya — zamonaviy xalqaro munosabatlar sharoitida milliy manfaatlarni ta'minlashning eng samarali yo'li sifatida namoyon bo'lmoqda. Ushbu yondashuv orqali O'zbekiston mintaqaviy va global miqyosda faol, muvozanatli va

O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 1-qism. Sentabr-2025

ishonchli siyosiy imijga ega bo‘ldi. Tashqi siyosatdagi bu transformatsion jarayon mamlakat suvereniteti va barqarorligini mustahkamlash, xorijiy investorlar ishonchini oshirish, chet davlatlar bilan o‘zaro manfaatli aloqalarni chuqurlashtirishga xizmat qilmoqda.

Ko‘p vektorli diplomatiya orqali O‘zbekiston G‘arb va Sharq o‘rtasidagi strategik nuqtada mustahkam ko‘prik vazifasini bajarmoqda. Turli geosiyosiy bloklarga biryoqlama qaram bo‘lmagan holda, barcha yirik davlatlar va mintaqaviy tashkilotlar bilan ochiq va konstruktiv muloqot olib borilishi davlat suvereniteti va xavfsizligini kafolatlaydi.

Yuqoridagilarga asoslanib, Yangi O‘zbekiston tashqi siyosatidagi asosiy tamoyillar — milliy manfaatlar, teng huquqlilik, o‘zaro hurmat, iqtisodiy va madaniy integratsiya kabi yo‘nalishlar uzoq muddatda mamlakat taraqqiyotini ta‘minlashda muhim omil bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tashqi siyosat va xalqaro hamkorlikda yangi ufqlar. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2022.
3. Karimov I.A. Tashqi siyosat: mustaqillik yillari va istiqboldagi yo‘nalishlar. – Toshkent, 2010.
4. Zakirov S. O‘zbekiston tashqi siyosatining zamonaviy bosqichlari. // “Geosiyosat va xalqaro munosabatlar” jurnali, 2022, №2.
5. Saidov A.X. Diplomatiya asoslari. – Toshkent: TDYuU nashriyoti, 2019.
6. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining rasmiy sayti – www.mfa.uz
7. BMT (UN) rasmiy sayti – www.un.org
8. Yevropa Ittifoqi – O‘zbekiston munosabatlari bo‘yicha hisobot, 2023.
9. SHHT faoliyatiga doir hujjatlar to‘plami. – Toshkent, 2021.
10. Iqtisodiy hamkorlik tashkiloti (IHT) – O‘zbekistonning ishtiroki. – ECO Bulletin, 2022.
11. Jalilov M. Geoiqtisodiy xavfsizlik va O‘zbekiston tashqi siyosatining muvozanatli yondashuvi. // “Strategik tahlil”, 2022.
12. “Ko‘p vektorli diplomatiya: nazariya va amaliyot” – Toshkent Xalqaro munosabatlar instituti, 2021.